

* * *

Малката България, макаръ и не особено развигана страна, но именно поради закъснѣлото си развитие, настоятелно се нуждае отъ корени училищни реформи. Вѣрно е, че училищното дѣло у насъ стои на привидно завидна висота въ срѣвнение съ много страни като нашата, но това е само привидно. Нашето училище изцѣло взето е количествено развито, но не и качествено. А не по количество на учителитѣ и училищата се мѣри народопросвѣтната култура на единъ народъ, а по вътрѣшното съдържание—по качеството. Нашитѣ училища—отъ първоначалното до университета—изкарватъ хсра за всичко друго, но не и за дѣлова работа. Като че систематически се убива у възпитаника вътрѣшната нужда къмъ трудъ. У него се культивира срамъ и отвръщение къмъ рѣчния трудъ. За труда се създаватъ прѣвратни понятия. Всички излѣзли въ живота, търсятъ „лека“ работа. Танцъ и пияно, на примѣръ, се прѣподаватъ и въ дѣвич. уща въ Германия, но тамъ като игра и нужда, а у насъ като луксъ, присжщъ и достойние само на салонни дами, които се откърмяватъ съ понятия, че трудътъ е прѣдопрѣдѣленъ за долня класа хоора. Мнозина отъ насъ знаятъ отъ личенъ примѣръ какво стѣснение изпитваме, когато сами трѣбва да си отнесемъ нѣщо, купено отъ пазаря. А липсата на понятията за благороденъ и честенъ трудъ, създава апетити за лесно забогатяване, ражда мошеници и аферисти. Когато прѣсата разнесе вѣстѣта за готвения законъ по трудовата повиностъ, направи ми впечатление смущението, което настѣпи въ онив срѣди, което сж свикнали да живѣятъ безъ трудъ и се срамятъ отъ труда. Днесъ тоя законъ се прилага и курлози, които харектеризиратъ една цѣла система на възпитане, не липсватъ: азъ срѣщамъ господа сутринъ рано, които отиватъ съ овита въ вѣстникъ лопата да отбиватъ своя личенъ дългъ. За други разправятъ, че плащали на лумпени да имъ изнасятъ инструмента до края на града! . . . А отъ германцитѣ, ако не друго, видѣхме и научихме поне, какво значи дѣлови човѣкъ, които се ражда, живѣе и умира съ труда.

Обучението въ трудовото училище, чрѣзъ своята особена организация культивира по единъ сигуренъ начинъ у ученицитѣ прѣди всичко любовь къмъ труда и създава здрави понятия, че трудътъ е единъ неотемлилъ атрибутъ въ личния и общественъ животъ на човѣка, че трудътъ е обществено благо, върху което се гради цѣлата човѣшка култура и общественъ напрѣдъкъ на хората. Трудовото обучение гарантира интересъ и широка нагледностъ, защото чрѣзъ работата взематъ участие всички сътива. Но трудовото обучение не се слира само до нагледностъ: то привѣжда наглед-